

Plukovník v zál. Ing. Milan S l á d e č e k, DrSc.,
plukovník v zál. Ing. Karel Š t ě p á n e k

VOJENSKÁ STRATEGIE

(pokračování z čísla 4)

Při koncipování vojenské strategie (jde o strategii malého státu v centru evropského válčičtí) se vychází ze dvou základních dokumentů: Čs. vojenské doktríny a komplexní strategie obrany.

"**Komplexní strategie obrany**" je obsáhlým dokumentem, který představuje soubor východisek; kvalifikovaných úvah, analýz, hodnocení; propočtů časových, materiálních, finančních; zámyslů; postupných opatření, vztahujících se k obraně státu nejen ve směru k ozbrojeným silám, ale i k operační přípravě státního území pro potřeby obrany; k zabezpečení funkce infrastruktury v případě ozbrojeného konfliktu; k ochraně obyvatelstva; zabezpečení spojení za mimořádných situací; k ochraně objektů zvláštní důležitosti, zajištění bezpečnosti ochrany našich jaderných elektráren; zabezpečení zásobování všeho druhu; zdravotnictví; výroby atd. Zahrnuje nezbytná opatření mobilizační; výstavbu ozbrojených sil, jejich počty, vybavení, dislokaci, doplňování, výcvik záloh; brannou výchovu obyvatelstva atd.

Dokument obsahuje hodnocení mezinárodně politické a vojensko politické situace, a jejich pravděpodobný vývoj. Zkoumá a analyzuje možné hypotézy a varianty ohrožení státu ať již vojenská, nebo nevojenská (živelné pohromy, průmyslové havárie, teroristické akce, migrace obyvatelstva atd., při jejichž řešení je nutné - v souladu s ústavou - použít ozbrojených sil). Zahrnuje možné odezvy na různé situace ať již v politické, ekonomické (možnost embarga, blokad apod.), nebo vojenské oblasti.

V **mezinárodně politické** úrovni bude situace jiná, pokud budeme na řešení strategických otázek sami; pokud budeme tuto řešit ve spolupráci se sousedy v našem regionu, nebo pokud bychom byli členy nějaké aliance. **Vnitropoliticky** je též nutné brát v úvahu "historicky vyvinutou averzi" občanů vůči armádě, jako důsledku její "nečinnosti" v roce 1938/1939; 1948 a 1968, kdy vybudovaná a vycvičená armáda nebyla použita k obraně státu, jeho suverenity a svobody.

V **ekonomické oblasti** jde o:

- rozporuplné problémy v oblasti financování a snahu po krácení rozpočtu na armádu v rámci náročné ekonomické transformace,

- problémy s hospodářskou mobilizací při restrukturalizaci výroby, budování tržního hospodářství,

- důsledky rozpadu RVHP a VS,

- problémy konverze apod.

Ve vojenské oblasti je kromě rozpracování doktrinních a strategických cílů rovněž:

- zhodnocení teritoria státu na válčičtí a jeho vliv na strategii obrany v souvislosti s lokálním nebo globálním konfliktem,

- vyhodnocení operačních a taktických směrů z hlediska obecných hodnot možného napadení - ve strategii "obranu do všech směrů",

- možný rozpočet sil, spolu s hrubým operačním zámyslem,

- uskupení ozbrojených sil, jejich mobilizace, soustředění a rozvinutí,
- základní směry použití a výstavby ozbrojených sil,
- vliv na operační přípravu státního území,
- základní směry použití armády, principy její výstavby,
- organizace strategického řízení činnosti při obraně státu atd.

Komplexní strategie obrany vyúsťuje ve vlastní **strategickou obrannou koncepci státu**.

I když značná část obsahu dokumentu se utahuje (některé údaje mobilizačního charakteru, propočty, hypotézy, koncepce apod.), je vlastní strategická koncepce veřejným - neuzavřeným dokumentem, stejně tak jako vojenská doktrína. Vzhledem k tomu, že východiska pro vojenskou strategii obrany se zákonitě budou měnit, měl by být pokládán tento dokument (Komplexní strategie obrany) za otevřený, který je nutno průběžně aktualizovat.

Na vypracování tohoto dokumentu se podílí většina resortů státní správy - zpravidla pod koordinací gescí ministerstva obrany a pod řízením Rady obrany státu (ROS), která tento dokument též schvaluje. Na jeho základě se vypracovává **strategická směrnice**.

Zásady tvorby strategické směrnice obrany ČSFR

■ Strategická směrnice, která vychází z obecného dokumentu Komplexní strategie obrany ČSFR, stanoví konkrétní úkoly pro řešení rozhodujících opatření přípravy státu k obraně a pro vlastní řešení obrany státu v případě ohrožení jeho suverenity. ("Konkrétní" úkoly nelze ve strategické směrnici chápat jako "detailně" stanovené úkoly. Mají z objektivních příčin obecnější, rámcový charakter. Jsou pak příslušnými resorty, specialisty konkretizovány a realizovány.)

■ Návrh strategické směrnice zpracovává Federální ministerstvo obrany (Generální štáb Čs. armády) ČSFR ve spolupráci s určenými federálními a národními resorty, podléhajícími se na konkrétních opatřeních zabezpečujících obranu státu; projednává ji ROS a schvaluje prezident ČSFR.

■ Strategická směrnice má zpravidla dvě části:

- Obrácenou vně armády - k federálním i národním resortům státní správy (doprava, telekomunikace, zdravotnictví atd.); hospodářská mobilizace; vytváření zásob; některá opatření operační přípravy státního území aj. Má části zahraničněpolitickou, vojenskopolitickou, hospodářskou atd. Resorty dostávají jen tu část strategické směrnice, která se jich týká.
- Vojenskou, obrácenou do armády (úkoly pro ozbrojené síly, resp. armádu).

■ Koordinace při zpracování návrhu strategické směrnice je nutná též proto, že vlastní práce na rozpracování základního zámyslu obranné strategie, který je vyjádřen v dokumentu Komplexní strategie obrany, může dodatečně odhalit některé nesrovnalosti, bránící nebo komplikující vlastní realizaci.

■ Strategická směrnice časově i věcně vymezuje jednotlivé etapy realizačních opatření, určuje pořadí jejich naléhavosti:

■ Strategická směrnice musí odpovídat možným variantám ohrožení ČSFR (stanoví jejich kategorizaci co do pravděpodobnosti, rozsahu a možných důsledků). Zpravidla obsahuje:

- stručné závěry aktuální a očekávané mezinárodněpolitické a vojenskopolitické situace vztahující se k bezpečnosti státu,
- možné a předpokládané ohrožení ČSFR a varianty obrany na rozhodujících směrech (nelze předpokládat stav, kdy by ohrožení bylo možné najednou ze všech existujících směrů),

- **rámcové zhodnocení očekávané bojové činnosti a jejich důsledků, včetně možných důsledků na funkci infrastruktury v rozhodujících "uzlových" bodech (centrech) státního území,**
- **zhodnocení možností ozbrojených sil (zejména Čs. armády a orientační analýzu obranných možností státu pro danou dobu),**
- **zámysl obrany ČSFR podle principů a zásad vojenské doktríny a vojenské strategie (stanovení konkrétních cílů obrany a předpokládaný způsob jejího řešení),**
- **hlavní úkoly ozbrojených sil v rozhodujících fázích obrany s důrazem na počáteční období ozbrojeného konfliktu (války),**
- **hlavní úkoly jednotlivých resortů státní správy, podléhajících se na obraně státu včetně operační přípravy státního území,**
- **základní (postupný) sled opatření v jednotlivých resortech, podléhajících se na obraně státu,**
- **způsob uvedení ozbrojených sil do vyšších stupňů připravenosti, případné provedení mobilizace ozbrojených sil a hospodářské mobilizace,**
- **zaujetí strategického uskupení ozbrojených sil k obraně ČSFR (předpokládaný manévr silami a prostředky),**
- **rozpočet materiálně technických prostředků a zabezpečení činnosti ozbrojených sil,**
- **způsob řízení obrany státu a velení ozbrojeným silám.**

Konkretizací strategické směrnice v rámci ozbrojených sil je **Operační plán** - dokument nejvyššího stupně utajení vypracovaný Generálním štábem Čs. armády.

Pro jednotlivé varianty možného "nevojenského" ohrožení státu se spolu s Operačním plánem zpracovává samostatný plán a realizační opatření.

Pokusili jsme se naznačit, co by mělo být předmětem obsahové náplně obecného dokumentu Komplexní strategie obrany a uvedli jsme možný obsah z něho vyplývající Strategické směrnice obrany ČSFR. Určitou orientaci v hodnocení výchozích situací by měly posloužit i strategické a doktrínární úvahy jiných států evropského kontinentu, zejména koalice NATO.

V těchto souvislostech vystupují do popředí ty otázky, které mají z **vojenského hlediska** strategický význam pro řešení obrany našeho státu. I když odpovědi na tyto problémy musí být předmětem vysoce odborných analýz, úvah a rozhovorů především na úrovni velení armády (zejména pak GŠ), je vhodné z "ilustračních" důvodů stručně vyjádřit některá stanoviska k naléhavým otázkám vojenské strategie obrany státu, resp. k východiskům pro její tvorbu.

1. Cíle strategie obrany státu (v podstatě zámysl obrany) musí být v jednotě s **politickými cíli** státu a musí respektovat politickým vedením státu vyhlášenou **vojenskou doktrínu**. Vojenská doktrína musí být z hlediska strategie obrany státu považována za základní východisko a v tomto smyslu musí být všemi respektována - tj. nemůže být nahrazována či "vylepšována" a upravena jinými dílčími opatřeními, dokumenty či doklady, které s ní nejsou v souladu. Pokud situace vyžaduje, je nutné vojenskou doktrínu oficiálně legislativně upravit a zdůvodnit proč, stejně tak i schválenou vojenskou strategii obrany státu. Jiné řešení není přijatelné!

2. Důležitým východiskem pro vojenskou strategii státu je vyhodnocení úlohy a místa jeho teritoria na válčišti. To umožní posoudit situaci obrany státu jak v globálním, tak i lokálním konfliktu či nevojenských ohroženích.

V tomto smyslu lze stručně hodnotit, že ČSFR se objektivně nachází v **centru evropského válčiště**, a že - jak to potvrdila i historie - nemůže zůstat z vojensko-strategických hledisek mimo zájem druhých evropských států - především velmocí či vojenských uskupení. Tato skutečnost je navíc zvýrazněna novou vojensko-politickou situací středoevropských států - Polska, ČSFR a Maďarska (viz obr. 1), jejichž území od rozpadu Varšavské smlouvy má

STRATEGICKÉ SMĚRY (PROSTORY) V ZÁJMOVÉM PROSTORU EVROPSKÉHO VÁLČIŠTĚ

Předcházející východiska jsou při řešení obrany státu v přímé souvislosti s **vyhodnocením vojenských strategických, operačních a taktických směrů** zájmového prostoru válčiště, ve kterém se nachází náš stát.

3. Z hlediska ČSFR je třeba konstatovat, že územím státu - i když leží v centru válčiště (!) - neprochází žádný vojenský strategický směr (viz **obr. 2**). Na sever od ČSFR je prostor hlavního evropského strategického směru Moskva - Varszawa - Berlin - Paris (a naopak). Na jih od území ČSFR je strategický směr Cluj - Budapest - Wien - München (a naopak). Strategický význam teritoria ČSFR spočívá v tom, že charakterem povrchu svého území uvedené strategické směry od sebe výrazně odděluje (tím i rozděljuje středoevropské válčiště); že však současně prostorem Moravské brány umožňuje jejich vzájemné propojení a že ovládnutí území našeho státu umožňuje volnější manévr na hlavních strategických směrech; kromě toho je vhodným nástupištem v prostoru Čechy - pro působení na strategicko operačním směru Praha - Nürnberg - Strasbourg - Dijon (a naopak). Samostatnou kapitolu v této souvislosti představuje vyhodnocení významných staveb, objektů, komunikačních center, energetických zařízení apod. a jejich vliv na obranu státu (přitom na území našeho státu je několik málo komunikačních center, jejichž vyřazením bojovou činností by byla ochromena v podstatě celá infrastruktura státu).

Obr. 3

Hodnocení operačních a taktických směrů (viz **obr. 3**) je předmětem práce odborných orgánů FMO (především GŠ). Náročnost takového hodnocení spočívá v tom, že náš stát nepovažuje nikoho za nepřítele. To - při doktrinálním principu obrany - "odrazit v případě jakéhokoli napadení útok agresora z kteréhokoli směru" - vyžaduje analyzovat na vyty-

povaných směrech možné "hodnoty" agrese a stanovit jaké síly a prostředky, jaký manévry v různých obranných variantách a jaká opatření je třeba v zájmu obrany přijmout jak v míru, tak pro případ války.

4. Na předcházejících vojensko strategických hodnoceních je přímo závislé jak **použití ozbrojených sil státu, tak jejich výstavba**. V podmínkách ČSFR především jde o Československou armádu. Její použití je dáno vojenskou doktrínou a vyhodnocením předcházejících strategických otázek obrany státu. Pokud posuzujeme otázku výstavby armády, máme na mysli její organizaci (mírovou i válečnou), výzbroj, technické a materiální vybavení, dislokaci, výcvik, velení, zpravodajskou činnost, vojenské školství, výchovu, společenské uplatnění - prostě všechny oblasti života armády, které ve svém souhrnu vytvářejí předpoklady pro bojeschopnost a připravenost armády k plnění úkolů při obraně státu.

V těchto souvislostech je vhodné vyjádřit stanoviska k některým otázkám výstavby a použití Čs. armády. Jde především o problematiku organizační struktury Čs. armády i její výzbroje včetně letectva a PVOS. (Určitá východiska jsou - pro GS Čs. armády - zpracována ve Vstupní studii k naléhavým otázkám vojenské strategie obrany malého státu, plk. v zál. Ing. K. Štěpánek a plk. v zál. Ing. J. Žitek, 1990.) Všestranné rozborů potvrzují, že v současné době a pro blízkou perspektivu je možné plnit strategické úkoly obrany podstatně menšími ozbrojenými silami než máme nyní, ale za předpokladu jejich vybavení účinnější výzbrojí, dokonalejším technickým vybavením a dislokací. Jde též o analýzu současné organizační struktury a výzbroje, která byla koncipována pro účelné účely a nikoli s ohledem na potřebu obrany státu.

5. Pokud jsou vyřešeny výše uvedené problémy vojenské strategie obrany státu, je třeba přistoupit ke zpracování **zámyslu obrany státu** a k potřebnému **rozpočtu sil a prostředků**. V rámci řešení těchto otázek je účelné rozpracovat a stanovit rozhodující **fáze obrany státu**.

6. Řešení předcházejících problémů mj. umožní:

- rozpracovat uskupení armády pro plnění úkolů při obraně státu,
- řešení základních manévru vojsky a prostředky na jednotlivé směry,
- uvádění vojsk do vyšších stupňů připravenosti,
- provedení mobilizace vojsk, jejich soustředění a rozvinutí,
- požadavky armády na operační přípravu státního území,
- požadavky na mobilizaci národního hospodářství.

Naznačené problémy důležitých východisek pro tvorbu soudobé vojenské strategie vyžadují, abychom se k některým z nich v rámci problematiky vojenské obranné strategie ČSFR podrobněji vrátili. Jde především o ty otázky, které právě v současných podmínkách naší vojenské strategie mají zásadní význam pro její tvorbu. V tomto smyslu jde o:

1. důležité závěry z rozboru vojensko geografických hledisek v návaznostech na možné směry agrese a tím i na obranný manévry;

2. výstavbu armády - především její strukturu, rozhodující výzbroj a dislokaci.

ad 1. Nejde zde o celkový a podrobný geografický rozbor teritoria ČSFR, ale z hlediska obrany státu o operačně strategické závěry. V tomto smyslu je nutné analyzovat tato stanoviska:

- Území ČSFR je svým protáhlým, podélně poměrně úzkým tvarem a svým nerovným a členitým povrchem nepříznivé pro provádění rozhodného a rychlého manévru většími silami vojsk (operačního charakteru) na větší vzdálenosti. Tato skutečnost je složitější ve východní polovině ČSFR. To má zásadní vliv jak na organizaci, tak na dislokaci a výzbroj vojsk.

- ČSFR je svým způsobem "obklíčena" důležitými strategickými směry, žádný z nich však neprochází ani nekřížuje naše území. Pouze prostor **Moravské brány** (jak již bylo uvedeno) propojuje dva z rozhodujících strategických směrů. V důsledku toho má tento prostor na středoevropském válčišti "strategicko-operační" význam a navíc, z hlediska strategie obrany našeho státu, má **význam strategický**, protože v důsledku jeho ztráty by došlo k rozdělení teritoria ČSFR na dvě části (východní a západní). To by v případě ozbrojeného konfliktu

mohlo představovat osudovou hrozbu pro realizaci obrany ČSFR. Proto z hlediska strategie obrany ČSFR je klíčovým problémem dislokace Čs. armády. Vyžaduje vytvoření silného bojového uskupení právě v tomto strategickém prostoru obrany ČSFR, a to již v míru; současně přijetí takové organizace vojsk, která bude schopna rychlého a rozsáhlého obranného manévru do tohoto prostoru.

- Z hlediska strategie obrany lze území ČSFR rozdělit do tří rozhodujících strategicko-operačních celků:

▲ **střední část** - s nejdůležitějším prostorem Moravská brána,

▲ **východní část** - ve které lze obranu státu opířt o střední a severní hornatou část Slovenska s tím, že těžiště obrany by bylo vhodné položit přímo na východní a jižní hranici (podle vyhodnocených operačních směrů); za významné obranné prostory zde považovat prostor hlavního města SR Bratislavy, prostor Zemplínské a Košické kotliny spolu se Slánským pohořím a jižní část hranice SR od Dunaje "na východ",

▲ **západní část** - s hlavním městem ČSFR Prahou, kde prostor hlavního města spolu s územím na západ od čáry Vltava - Labe považovat z hlediska obrany této části území ČSFR za nejdůležitější.

Uvedené závěry mají zásadní vliv na organizaci vojsk, jejich výzbroj a dislokaci.

Vyhodnocené strategicko-operační teritoriální celky budou mít v různých konfliktech i různý strategický význam a budou vyžadovat diferencovaný přístup k řešení jejich účinné obrany. To vše souhrnně potvrzuje, že strategický zámysl obrany a požadavky účinného obranného manévru by měly tyto skutečnosti respektovat.

Pro velký význam strategicko-operačního prostoru **Moravské brány** je vhodné se k němu (opět z ilustračních důvodů) ve stručnosti vrátit. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že hodnocení je pouze orientační a obecné a v žádném případě se nejedná o posuzování jakéhokoli "nepřítele"; že se v tomto hodnocení posuzuje pouze "vojenská hodnota" tohoto směru (prostoru), bez ohledu na strategické cíle nebo organizační struktury jakýchkoli armád.

Moravská brána má pro aktivní činnost vojsk od severu po jižní hranici celkovou hloubku cca 150 až 200 km a průměrnou šířku 50 až 60 km. Pouze v prostoru Lipník - Hranice - Nový Jičín se zužuje do koridoru o šířce asi 15 km. To má z hlediska obrany a z hlediska manévru v obraně zásadní význam, protože nám rozděluje celý prostor Moravské brány na menší severní část a větší - svým významem rozhodující - jižní část.

Posuzujeme-li obranné možnosti tohoto prostoru, je třeba brát v úvahu nejméně příznivou obrannou variantu, tj. aktivní činnost protivníka jak od severu, tak od jihu současně. V takovém případě by pravděpodobně šlo o bojovou činnost operačního celku protivníka v souhrnné hodnotě nejméně armády (podle soudobých organizačních měřítek) o několika vševojskových svazcích. Navíc nutno brát v úvahu i složitější situaci, tj. spojení obrany Moravské brány s obranou prostoru hlavního města Slovenské republiky Bratislavy. Za takové - z hlediska strategie obrany ČSFR - velmi složité situace, je nutné počítat s tím, že by bylo třeba čelit "pozemní" úderné síle protivníka s hodnotou okolo 1500 tanků (orientační hodnota nasycenosti operačního prostoru touto technikou) a navíc činnosti protivnickových vzdušných sil usilujících o rozvrácení infrastruktury v tomto prostoru. Uvedená úvaha nabádá z hlediska vojenské strategie obrany k přijetí nezbytných obranných opatření již v míru, tj.:

- mít v prostoru Moravy poměrně silné uskupení vojsk,
- mít v prostoru Moravské brány připraven rozsáhlý manévra jak k posílení taktické hloubky obrany, tak k provedení rozhodných protiúderů,
- řešení obrany Moravské brány koordinovat s řešením obrany prostoru Bratislava,
- zvláštní pozornost věnovat PL a PT obraně uvedeného prostoru.

Tato stručná úvaha slouží jako orientační ilustrace hodnocení **strategického** významu prostoru Moravské brány. Podrobné rozpracování a rozpočty pak budou sloužit pro stanovení počtu svazků, útvarů a jednotek, jejich výzbroj a dislokaci v daném prostoru; jako podklady

pro operační přípravu tohoto území; k opatřením k obraně především rozhodujících "uzlů" komunikační infrastruktury (silniční, železniční, telekomunikační) apod.

ad 2. K otázkám organizační struktury armády, její rozhodující výzbroje a její dislokace.

Jedním ze základních cílů komplexní strategie obrany je rozpracování východisek vztahujících se ke všem oblastem výstavby armády. Závěry této činnosti, celková "hodnotová analýza" východisek, mají zásadní a především perspektivní význam. V opačném případě mají realizovaná opatření "jalový" charakter, často provázený značnými, celkově neefektivními náklady. O tom svědčí celá historie vojenské strategie. Proto v této studii byly zařazeny zkušenosti jak z 1., tak i 2. světové války a názory na soudobé strategické problémy některých evropských států.

V čem je třeba spatřovat současné problémy organizační struktury armády, její výzbroje a dislokace?

Výstavba Čs. armády musí především odpovídat základnímu strategickému úkolu obrany státu.

V případě Čs. armády došlo po roce 1989 k principiální změně jejího úkolu. Dosavadní výstavba armády byla zcela podřízena předpokládaným potřebám útočné činnosti vedené v podmínkách použití ZHN a prostorově vázané na rozsáhlé území středoevropského válčičtí převážně mimo území našeho státu. Současný úkol Čs. armády je v souladu se schválenou vojenskou doktrínou ČSFR jednoznačně obranný (bez nároků na ZHN), prostorově limitovaný teritoriím ČSFR v nových geostrategických a vojensko politických podmínkách (zejména po zrušení Varšavské smlouvy). Tato skutečnost jednoznačně vyžaduje zcela přehodnotit jak organizační strukturu armády, tak její dislokaci. Spolu s respektováním zbraňových limitů stanovených podle smlouvy KBSE to vyžaduje i zásadní přehodnocení výzbroje armády (včetně zpětného vlivu na organizační strukturu). To vše se týká jak pozemních vojsk, tak i letectva a PVO. Všechny dosavadní zkušenosti vlivu vojenské strategie na výstavbu armády svědčí a potvrzují, že **výstavba armády musí být realizována komplexně a v postupných, logicky navazujících a reálných krocích a etapách!** Obrazně řečeno: nelze v nových, zásadně změněných podmínkách (změna útočného úkolu na obranný) - provést se stejnou organizační strukturou "čelem vzad"! Jakákoli dílčí, prozatímní a "náhražková" řešení jsou nepřijatelná, znamenají neúnosné snížení obranyschopnosti státu, následně vyvolávají ekonomické ztráty, sociální a morální problémy. Stejně tak velmi nebezpečné a neprozřetelné jsou úvahy, které v současné době vyplývají ze zkratového konstatování, které lze vyjádřit takto: není-li definován protivník, nikdo nás neohrožuje, tak na co je nám armáda?! Svým způsobem to má nepopíratelně logiku, která je však nebezpečná právě pro reálné existující rizika a nestabilitu v řadě zemí, zejména bývalých členů Varšavské smlouvy.

Pro početní stav naší armády mají rozhodující vliv tyto faktory:

- vojenská doktrína ČSFR,
- limity rozhodujících zbraňových systémů stanovených KBSE,
- vojensko politická situace.

Pokud jde o výzbroj, budeme vycházet z limitů KBSE stanovených pro nás k roku 1994 (srovnej s čísly uvedenými v předchozím článku v č. 4/1992 VR), nutně nám vystane úkol nové, efektivnější organizační struktury čs. armády:

- 1435 tanků,
- 2050 OT a BVP,
- 1150 děl, minometů a raketometů (nad 100 mm),
- 345 bojových letadel,
- 75 bojových vrtulníků.

Stanovené limity jsou maximální a jsou platné jak pro mírovou, tak mobilizačně rozvinutou armádu. To nic nemění na obranném úkolu, který je pro naši armádu stanoven. Je tedy zřejmé, že v souvislosti s tím a v návaznostech na údaje vyplývající z vojenské doktríny

ČSFR je nutné početní stavy armády proti současnému stavu nejen snížit, ale že je nutné způsobit tomu i organizační strukturu Čs. armády vzhledem k obrannému úkolu i dislokaci armády. Bylo by nelogické mít i vysoké počty mobilizačně rozvinuté armády. Je totiž velmi obtížné zdůvodnitelné, mít velké počty pěších útvarů a jednotek bez těžkých zbraní.

Pokud budeme vzhledem k soudobým potřebám posuzovat hodnotu našich zbraňových systémů, můžeme s nimi vystačit zhruba do konce roku 1996, i když jsou z velké části fyzicky a především morálně zastaralé (markantní je to u letectva a hlavně u dělostřelectva).

Na základě zkušeností (byť doposud neuspokojivě vyhodnocených) z bojové činnosti a vedení války v oblasti Perského zálivu (1991), kde se výrazně projevila změna ve vedení soudobých operací, bude v tomto smyslu účelné provést významné korektury v oblasti organizační struktury naší armády a přehodnocení na úseku bojeschopnosti našeho vojenského letectva.

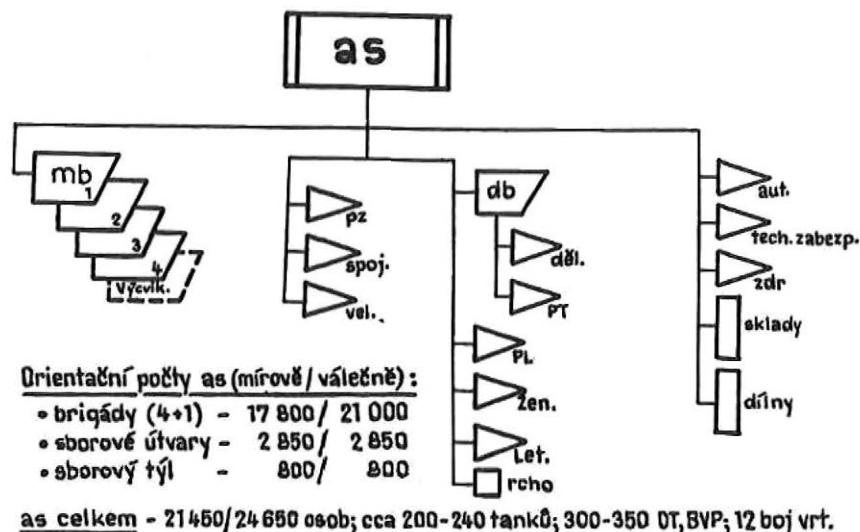
Československou armádu tvoří pozemní vojsko, vojenské letectvo a vojska integrované PVO. Základním požadavkem organizační struktury z hlediska strategie obrany ČSFR je vytvoření takového **strategicko-operačního celku**, který by byl v různých družicích ozbrojeného konfliktu (války) schopen plnit obranný úkol, a to především na rozhodujících směrech ohrožení státu. Vnitřní organizace jeho **pozemních vojsk** by pak měla mít jak operační, tak taktickou úroveň.

Organizační struktura na operační úrovni je dána objektivně vyhodnocením tří **obránných prostorů** teritoria ČSFR. K tomu se pochopitelně váže i požadavek zajištění sil a prostředků k provádění rozhodného manévru do těchto prostorů. Vzhledem k uvedeným skutečnostem, možnostem početního stavu Čs. armády a její výzbroje odpovídá těmto požadavkům nejvíce organizační stupeň armádního sboru (již v mírové organizaci).

Organizační struktura na taktické úrovni vyžaduje optimální řešení v zájmu nového úkolu Čs. armády při respektování možností a stanovených limitů jak počtů, tak výzbroje a dislokace. Současné řešení spočívá (vzhledem ke stanoveným limitům a charakteru terénu ČSFR) v zásadním rozhodnutí, tj. buď zachovat současnou divizní organizaci, nebo přejít na organizační brigádního typu. Protože jde o zásadní rozhodnutí, nelze v této krátké studii provést důkladnou a zdůvodněnou analýzu (v tomto smyslu by bylo vhodné věnovat tomuto problému samostatnou studii). Doposud provedené analýzy však zcela jednoznačně potvrzují výhodnost brigádní struktury. Je to dáno především tím, že brigáda v našich konkrétních podmínkách představuje charakteristický svazek plně schopný požadovaného manévru, schopný samostatné činnosti (má potřebné druhy vojsk, zabezpečení a má svůj mobilní týl), je početně menší (asi jedna třetina dnešní divize), čímž umožňuje rychlý a pružný manévr, odpovídá také výzbrojním limitům, potřebám požadované dislokace aj. V uvedených vazbách je třeba také zdůraznit, že v době existence Varšavské smlouvy měla naše armáda jako hlavní úkol útočnou operaci frontu v prostoru středoevropského válečného území státu spolu s tímto prostorem bylo předurčeno pro manévr (přesuny) cca 15 divizí. Kromě toho existovala možnost využít pro přesuny (v případě potřeby) přihraničních prostorů území sousedních států VS. Veškerý pohyb vojsk (včetně týlu) byl přitom pouze v jednom směru = východ - západ. A nyní bychom v podstatě ve stejné divizní organizaci (přičemž je třeba vzít v úvahu, že divize má za přesunu na dvou osách hloubku asi 130 km), měli řešit manévr (přesuny) pouze na teritoriu ČSFR, a to ne v jednom směru (východ - západ), ale v několika směrech (navíc při možnostech současných přesunů týlu, vojsk integrované PVO, vojsk územní obrany, CO, různých evakuačních opatření atd.)

Pokud jde o vnitřní organizaci brigády, jeví se účelné, aby byla jednotypová, organizačně jednoduchá a ve stejném složení jak pro mírovou, tak pro válečnou potřebu (přitom by armádní sbor mohl mít různý počet brigád). V systému v podstatě jednotypové brigádní organizace lze vidět perspektivní organizační strukturu Čs. armády na taktické úrovni (též s vhodnějším přechodem na vyšší profesionalizaci). Nesporně se tak vytvoří předpoklady jak pro rychlý a účinný manévr, tak i pro vlastní organizaci obrany a vedení obranného boje.

Brigádní organizace umožňuje mít v míru i při snížených stavech plné početní stavy a vysoký stupeň bojové připravenosti, pružné velení, spolu s příznivými podmínkami pro výcvik i realizaci potřebné plošné dislokace. Rovněž není zanedbatelné, že účelný průběh perspektivního snižování početního stavu vojsk umožňuje v této organizaci uchovat maximální počet současného početního stavu vojáků z povolání. (Ilustrační, možná rámcová organizace armádního sboru a brigády je uvedena na obr. 4 a 5.)

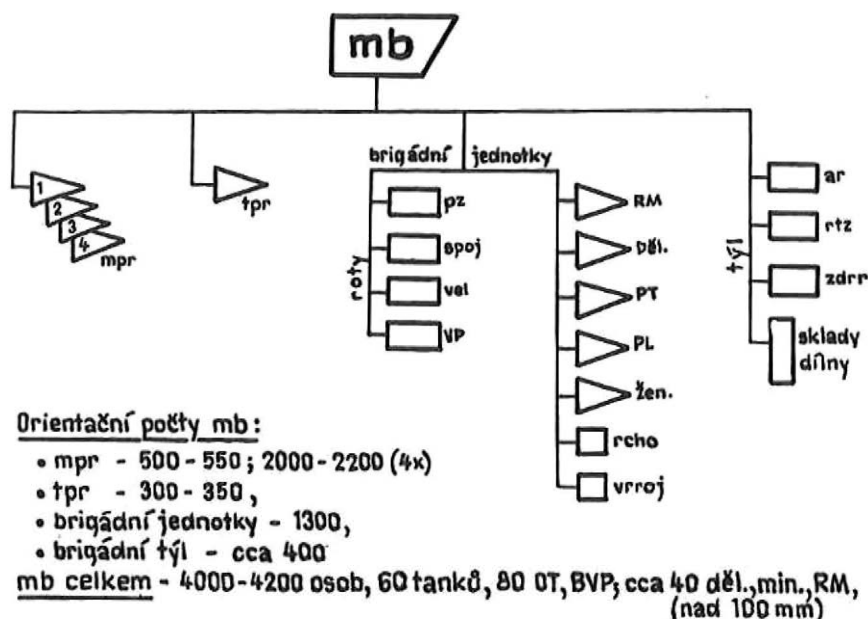

Obr. 4

Perspektivní snižování početního stavu armády (postupně na přibližně 70 000 osob) by však nemělo snížit celkovou připravenost státu k obraně, která je v duchu obranné vojenské doktríny ČSFR **všeobčanskou povinností**. Z hledisek strategie obrany státu se proto jeví jako potřebné vytvořit v rámci pozemních vojsk nový druh vojska - tzv. **vojska územní obrany**, která by se však rozvíjela až v období ohrožení státu. V míru by byla početně nevelká. Posláním těchto vojsk by byla obrana a ochrana důležitých objektů a územních celků, boj proti diverzním skupinám, ochrana a obrana civilního obyvatelstva a likvidace důsledků napadení. Válečné počty vojsk územní obrany by mohly být poměrně velké (v závislosti na propočtech vyplývajících z operačního úkolu, operační přípravy státního území, chránění důležitých prostorů a objektů). Rovněž výzbroj by odpovídala jejich základnímu poslání.

V neposlední řadě je nutné vyřešit na úrovni nejnovějších poznatků vědy a techniky problematiku **řízení veškeré činnosti při obraně státu**. Jde především - v našich podmínkách - o zajištění řídicí činnosti Rady obrany státu - a v návaznosti na tuto problematiku účinnost řízení v rámci armády v jednotlivých strategických fázích obrany.

V této studii jsme si nikterak nekladli za úkol napsat nějakou učebnici vojenské strategie nebo návod, jak se vypořádat do všech detailů s problémy koncipování především vojenské strategie obrany ČSFR. Základní snahou bylo přiblížit celou problematiku v jiných pohledech, než tomu bylo doposud, dát určitou základní orientaci pro řešení úkolů především vojenské strategie obrany. V citacích z vystoupení představitelů některých evropských států na semi-

Obr. 5

náři k vojenským doktrínám ve Vídni jsme se snažili seznámit čtenáře s myšlenkovými postupy a koncepcemi, které byly v těchto zemích vypracovány a mohou být pro mnohé z nás velmi poučené a podnětné.

Literatura:

- Beaufre, A.: Úvod do strategie. NV. Praha 1967.
- Butler, J.: Grande strategy 1939-41.
- Ermen, J.: Grande strategy 1943-44.
- Sokolovskij, V. D.: Vojenská strategie. NV. Praha 1963.
- Gaulle, Ch.: Válečné paměti. NV. Praha 1988.
- Vítanovský, V.: Strategie (koaličního pojetí). Správa strategického rozvoje FMO. Praha 1991.